

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyedévre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lap szerkesztőségéhez (IV. Lövész-utca 13. sz.) kérjük küldeni.

Budapest, 1884.

13. szám.

Márczius 27.

Főmagasságu és főtisztelendő

SIMOR JÁNOS

bibornok, herceg-prímás megnyitó beszéde

a Szent-István-Társulat márczius 20-diki közgyűlésén.

Tisztelt nagygyűlés!

Társulatunk két oszlopának, két vigaszának, két vezérének, két elnökének fájdalmas hiányában, üdvözlöm az Urban nagygyűlés igen tisztelt tagjait.

E két oszlop kidőlt, vigasztalásaink e két forrása kiszáradt, bizalmunk e két támasza összetört, két vezérünk, két elnökünk, néhány hónappal egymásután, az örökkévalóságba költözött, hogy a földi élet küzdelmei után erényeik s érdemeik jutalmát elvegyék attól, aki az életet adta, aki az életet szabályozta, aki az életnek minden cselekedeteit az eltávozás pillanatában az igazság mérlegébe veti, megejtvén fölötte az ítéletet, mely nem fog változni soha, miként maga a szent örök Isten.

Nagy hazafi volt, mert nagy keresztény mindkettő. A kereszt volt oktatójuk, buzdítójuk a munkára, az önmegtagadásra, az önfeláldozásra a királyért, a hazáért, a nemzetért önzés nélkül, hiuság nélkül, miként maga a kereszt a legtisztább szeretet áldozatának jelvénye és szorgalmazója marad a földön.

Emeljünk ki néhány vonást a két nemes életből, oly vonásokat, melyek minket reményeinkben szilárdítani, társulati törekvéseinkben buzdítani, az élet küzdelmeiben bátorítani képesek.

Enyhül a sajtó szív, midőn a kedves halottnak sírjára emlékoszort helyez, buzdul, fellángol a szív, midőn a nemes halottnak erényeiből az élet komoly feladatára oktatást szerez.

Két elnökünk két magyar ősi család sarjadéka, a családi hagyományok hűséges őre, hogy az öröklött jeles nevet nagy tettekre zálog gyanánt viselve, hiven végzett kötelességekkel ragyogóbb fényben, a szerzett érdemek messzesugárzó emlékével adja át örökösének. Szolgált mindkettő a hazát, a hazának, a nemzetnek

életörzsét, a királyt; — szolgált viharos időkben sok levert szív mellett, csüggedés nélkül, kiválóan Cziráky, a nemzet életére nehezedő éjnek sötétségében, a fogalmak és érzelmek egymást gyűrő zavarában zavartalan elmével, ott pillantván meg, ott keresvén az üdvös kibontakozás vezénycsillagát, hol az vonzva derengett a törvényes királyban, szolgált a királyt, hogy a királyban a bizalom tüzét a nemzet, és a nemzetben a király iránt éleszsze, szolgálván mindenben, ami nem törvényellenes, ami a nemzetre üdvös, beszűntetve szolgálátát, — mihelyt látta, hogy a téves intézkedés nemzetünk ártalmára lehet; — mindkettő visszavévn a szolgálatot, amint remény volt, hogy a hazának használhat; mindkettőnek elmegondolatát és szívérzelmét sz. Ágoston mondatával jelezhetem: »embertelenség a hazát elhagyni, a hazát megvetni, vagy benne lakni nem akarni!« *) akarni: mert a magyar hazának ügyeit a tévintézkedések homályából csak magyar szív, csak magyar elme vezetheti ki a törvényes rend nappalára.

Ily helyzetekben, ily szándékkal a közügyekben, az erkölcsi lehetőség végső határáig maradni, hazafias bátorság, hazafias önfeláldozás volt.

Két elnökünket azon férfiak közt találjuk, kik a törvényes rendnek útjait személyes utógondolat nélkül egyengették; beállván a rend, érdemeiket, önmagukat feledve, a kormányzó hatalmat mások kezeibe teljes meglepéssel látták átszállani, mintha Sinesius püspök szavait hirdették: »Nem saját személyem a polczokon, hanem a haza nekem a legkedvesebb«, — belépve azonban, hova meghivattak, mindketten, a király és haza szolgálataiban mint a vitéz a csatatéren, végezték be életüket, nemes magzatjaiknak, mindnyájunknak, a király és a haza iránti lángoló szeretetet, törhetlen hűséget, keresztény, férfias, szeplőtelen jellemet hagyván örökségül.

A hazát a családi ház fejétől nevezzük: patria a patre. Ki előtt a házasság, a család nem érdekegyesség,

*) Inhumanum est patriam deserere, patriam despiciere vel in ea nolle habitare. De civ. Dei.

nem polgári alkuval kötött, hanem a két házaspárnak szívének-lelkének átfűzött örök kötelék, a szentek szentjétől szent célra, szent kötelességgel ellátott életviszony-élethelyezet, szóval szent állapot: az a nemzet családi nagy tűzhelyét is, a hazát ilyennek tekinti s emiatt ő nála a hazaszeretet, a hazafiság, vallásos erkölcsi kötelesség, melynek áldoz, melyért, ha kell, szenved, tűr, küzd és hal: megszentelt családjának méltóságát, szilárd-ságát, boldogságát a keresztény hitben találva, a nemzeti nagy családnak is emez erkölcsi, szellemi javait, kincseit, a kereszténység áldását védi, óvja, kész a legnagyobb áldozatokra, hogy e kincset a nemzetnél meg-óvja. »Az erény kötelességei közé tartozik, írja sz. Ágoston, a hazának élni és a hazáért.«

Ez volt két elnökünk szívének minden lüktetése, lelkének legelső és legutolsó vágya, életének minden lehelete; bennök a keresztény hit mély meggyőződés, minden törekvések eszménye volt, uralkodott egész lelkükön, benne és általa erősek levén, úgy, hogy Mailáth semmit nélküle, Cziráky mindent általa cselekedett. — Ellenben, akinél a religió csak időnkint felolvadó érzület, dicsérheti a ker. tan rendszerének magasságát, eszményi, talán költői szépségét, de hasonló marad ahhoz, aki az étkeket a terített asztalnál csak vizsgálja, izlelgeti, nem pedig emészti; éhes, erőtlen marad a ker. hitben, sem a hit ő benne, sem ő nem fog élni hitéből: ők egymás iránt kölcsönösen halottak.

Vallásos erkölcsi törvényen kívül nem hazafiui erény, hanem csak érdekközösség köt minket egymáshoz a hazában, összeköt, míg az érdeknek kedvez, míg hasznot eredményez: szűnjék meg a haszon, sértessék meg a személyes érdek, követeljen áldozatot a nemzeti kapocs: hallgat, félre áll, megszűnt a haza, nincs többé nemzet.

Ennyi suly rejlik abban: keresztény vagy nem keresztény lélekkel tekintjük-e a hazát.

»A haza minden előtt« — »a haza előítélet«, pogány szólam mindkettő, amaz a régi, emez a legújabb időkből; a ker. hit igazságaitól elesett államtannak szülöttje mindkettő, s iránya? végzete? a világpolgárság határtalan tengere, ahová magával egész nemzetét vonszolja.

Szakítsd el a hazát az Istentől, az Istennek e földön megalapított intézményeitől, a ker. hittől; rendezd be a hazát Isten nélkül, ne ismerd el az ő törvényeit a polgári törvényhozásban, a hazai törvénykezésben, a közigazgatásban, gondold, hirdesd, hogy a hatalom, melynek kezelője vagy, nem isteni, hanem emberi hatalom: az államot, vagy szigorúabban önmagadat teted az Isten helyébe, kiálthatod: a haza minden előtt, azaz: te minden előtt, — néhány évi fejlődés ezen felfogásban, és az Isten helyébe tett államrendszer önkénykedő »fetis« lesz, melyet a felzudult önkény összetör és eldob, s a haza előítélet, a hazafiság álonkép, a közjó pusztja szólam lesz, miként a szent atya legújabbban (a francia püspökökhöz) írta: »a törvények kötelező ereje megszakad, felülről önkény és elnyomás, alulról engedetlenség és lázadás fog betörni.« Ha az Ur nem őrzi a várost, hasztalan viraszt, aki azt őrzi, mondja a zsoltár, — és ismét: boldog a nép, melynek ura, az ő Istene.

Megváltónk, Jézus Krisztus a haza és nemzet szeretetében örök példány, örök törvény.

Ő Istene minden népnek, minden nemzetek szaba-

dítója, tanítói működését más népnél, a mai népre is kiterjeszthette volna; de Ábrahám, Jákob, Dávid vére levén, minden királyi szívnél lángolóbb királyi szívvel szerette saját népét. Minden megváltói működését s működésének minden pillanatát saját véreinek szentelte, őket ohajtván elsőnek lelki országában. Látván bennök az ellenszegülést, tőlök nem távozott. Utolsó bevonulásakor a fővárosba előre látván és világosan megjelentetvén mindazt, mi bekövetkezni fog, különösen a szent városnak példátlan szenvedéseit, aztán végleges pusztulását, az őt üdvözlő nép örömrivalgásai között, keservesen sirt. A fájdalom nagysága vérei fölött, a szeretet nagyságát jelezte irántuk. A keresztény élet áldozat-élet: áldozat az oltáron, áldozat mindenkor és mindenütt: a családban hitves hitvesért, szülő a magzatért, magzat a szülőért; és ha a család igazán keresztény, miként két volt elnökünk családja, az áldozati készség és buzgalom felvillan a nagy nemzetesaládban is; mert már életerővé vált, — polgár polgárért, mindnyájan a királyért, a hazának, a nemzetnek minden fentartó jogaiért. Nem keresztény állam és társadalmi tan az, mely a nemzet fiait egyenlőtlen erőben a fenmaradhatás, az életben-tartás küzdelmeibe küldi »segíts magadon, amint bírsz« utlévellel; mert az ily társadalmi élet végfolyása, adja Isten, hogy kölcsönös felfalás ne legyen. A keresztény hit szózata ez: éljünk egymásért, segítsünk egymáson, támogassuk egymásnak jogos törekvéseit, ami gyenge élesztgessük, ami megtört, kötözgessük, ami rideg simitgassuk, ami tévedt vezetgessük, ami száraz öntözgessük, ami beteg gyógyítgassuk a nemzet-családban; végre az élet súlyos feladataiban egy szó, egy parancs hangzik le hozzánk: »nagyobb szeretet nincs annál, mint mikor életünket adjuk felebarátainkért.«

A ker. hitnek ezen hazafiui buzgalma nem csak két elnökünk életében, de minden nemzetek történetében is érvényesült.

Wellington a katolikusok egyenjogosításának tárgyalásakor, a lordok házában az ellenpártot e nyilatkozatával fegyverezte le: »Sok esatát vívtam, hadaimnak fele katolikus volt; irlandi katonáim vére és bátorsága nélkül legfényesebb csatáimat elvesztettem volna.« A mai kormánynak feje Angolországban egykor s a pártszenvédély kódében írott, tévedését, mintha az angol katolikus polgár nem lehetne jó hazafi, avval czáfolta meg, abban vonta vissza, hogy Indiát, Angolország nagyságának egyik alapját, egy a kath. hitre tért férfunak hazafiságára bizta. A vádat, mintha a pápa, kinek a hit és életjamborság kérdéseiben adott szavai a mi lelkiismeretünk szabályai, bármely országban külhatalom volna, megeczáfolja a legkevésbé gyanus államférfi, kit másképp a vas és vér emberének neveznek, a német birodalmi gyűlésen tett nyilatkozatával: amely országban katolikusok vannak, ott a pápa nem külső, hanem benső hatalom, épen azért, mert katolikus egyház s kath. hívő pápa nélkül nincs, nem lehet.

Gazdagságot vagy tudást, ha mégis előállit a világ, de kötelesség-hívet csak a religio. Pisa, Genua, Velence szilárdan, kitűnően katolikusok, köztársaságiak és leg-gazdagabbak valának.

Goethe csak azon jellemet tartotta tiszteletreméltónak, mely önfeláldozó; önfeláldozást pedig sehol sem

mert feltételezni, vagy keresni, csak ahol religio honol a lélekben.

Proudhon, sok istenkáromlást irt, de a lehozásokban rendületlen levén, a történelem tényeit kényszerült elismerni, irván: »a ker. religio rakta le a társadalom alapjait, ő adta meg a nemzeteknek az egységet, a személyességet, mikép az egyes családoknak; ő volt a törvényhozók munkájának szentesítője, ő sugalta a költőket, ápolta a művészetet, — s a földi élet létokát, a remények végcélját az egekbe helyezve, a fájdalomban elmerült világra imádságot hozott, a töredező keblekben lelkesülést gyulasztott. Mennyire tudja ő nemesíteni a kézi munkát, a munkásnak a názaréti Jézust és Józsefet adván társul; mennyire képes enyhíteni a szenvedést, alázatosságra hajlítani a gazdagnak magasságát, magasra emelni a szegénynek megvetett méltóságát. A nemes szivekben mily sokszor gyujtottak lelkesedést az ő könyvei, mily nagy erényeket szült, magának a lelkekben mily hősiesség odaadást hódított! A szeretet mily nagy folyamát öntötte a religio sz. Teréznek, szalézi sz. Ferencnek, paulai sz. Vinczének, Fenelonnak szívébe a szenvedők iránt, mily testvéri kapcsolatra foglalta a népeket, hagyományokban egyesítvén az időket, a nyelveket, a népfajokat, nem olvasztva, hanem tökéletesítve mindenikét. A keresztény religio oly példányokat, oly eszményeket hozott létre, melyekhez a tudomány mitsem adhat és szerenesések volnánk, ha tudományunkkal létesíthetnők azt, amit a religio mint történeti tény és saját művét adja előnkbe. (Moigne által idézve: »Les splendeurs de la foi. Tom. 4. p. 310.)

A vallási és erkölcsi rend, — alapja, életereje az anyagi rendnek, és épen azon rombolás, mely a vallás és erkölcsi rendben előidéztek, szüli a rombolást az anyagi rendben is, mely itt-ott már oly fokra hágott, hogy maga az együttélhetés kérdésbe jött.

A fejlődés az életben hirdeti: vagy a ker. káté, ennek minden törvényeivel, vagy társadalmi szétomlás, ennek minden rémeivel.

Két elnökünk működött ugyan az anyagi rend fenntartásában is, de a nemzetnek legnagyobb kincsét, fenmaradásának első feltételét, a vallás- és erkölcsi rendet, társadalmi áldásos befolyásaiban, a téves felfogások ellen fenntartani teljes feláldozással törekedett. Czirákyról, mint aki hosszú éveken át társulatunk élén működött, senki kétségbe nem vonhatta, hogy társulatunk végcélját, mely az öntökéletesedés és mások ker. tökéletesítése, soha szem elől nem tévesztette. Ő benne valamint elnöktársában a keresztény hit nem elmélet, nem játshi felvillanás, nem érzelem, hanem elv és törvény volt, mely napról-napra szilárdulván, azt az egységes életirányt, azt a hűséget szülte és fejlesztette, melyet egy szóval katolikus jellemnek nevezünk.

Ily jellemre legnagyobb a szükségünk. Sok katolikusaink vannak az Isten előtt: volnának annyian a világ előtt! Vannak félreeső kápolnáknak, vagy csendes misékben, volnának annyian a polgári élet zajos piacán! Melegednek sokan a tüznél Caifás pitvarában, de mihelyt észrevétnének, egy gyáva szolgálónak csacsogásán elrémülve kiáltják: nem vagyok ultramontán, nem vagyok klerikális, mintha a ker. hit csak a clerusnak, s nem egyszersmind minden hívőknek közös kincse volna.

Pedig a keresztény hívők bátorsága nem utcai lázadásra, nem forradalmi merényletekre hivatik; hanem csak nyílt egyenes szóra ott, ahol kell és törvényes cselekedetre, amikor kell.

Míg a közhatalom vallotta a keresztény hitet, egyes hívő tetemes erkölcsi kár nélkül vesztig maradhatott; ma az egyetemes cultusnak hiányát kell, hogy egyesek pótolják.

Mily bátran tanusítá kath. meggyőződését Cziráky elnökünk, midőn az uralkodásra törő előítéleteket taposva itt a fővárosban a ferencziek templomában a péterfillér gyűjtését rendezte s barátjával gróf Győryvel fényes öltönyben a nagy miséről visszatérve, a fillértszedő gróf-kisasszonynak tányérjára 1000 frtot tett le s barátja ugyanannyit.

Hithűségét, kath. meggyőződését másik elnökünk sem rejtette véka alá soha; de olvassuk az evangéliumban: Péter és János Jézus sirjához futottak, János megalozta Pétert. Cziráky a lourdesi zarándokláshoz csatlakozott, a »Patrona Hungariae« zászlót a esodák templomának szentélyébe helyezte: s itt gyűléseinkben a tiszteletet magának tartotta fenn, hogy a szent atyának hódolatot s könyörgést pápai áldásért indítványozzon.

Családi házáról elég legyen említenem, hogy a most mély gyászba lépett grófnő hitvese, annyi évek óta az Oltáregylet főnöke, az Ur oltárainak, öltözékének áldozatot és fáradságot nem kimelő gondozója, diszítője: »Nudus eram et cooperuisti me« az Ur szavainak és áldásának ő az örököse.

A keresztény hit bevallása az életben, élet a keresztény hitben: ez a magyar hazafiság, mint ezt őseink értették és élték.

Az igazság bevallása hódít, a tagadást szűkebb körre szorítja, a jövő győzelem magvát elhinti, a kerdőzés kopár marad mindenütt. Az egészes tagadást csak egészes bevallással lehet ellensúlyozni, s hogy az elméken el ne mérgesedjék, megakadályozni. Amely intézményeket ellenmondás s védelem nélkül engedünk ledöntetni, romjaikból nem emelkednek fel azok soha.

Czafolva a tévedést, hirdetjük az igazságot, hirdelve fenntartjuk, fenntartva terjesztjük, — terjesztve erősítjük, erősítve győzelemre segítjük. Isten a megváltási intézmények védelmét emberekre bizza a földön; ő parancsolta, hogy az igazságról tanuságot tegyünk, ezt megtéve — többi az ő gondviselése.

Tisztelt Nagygyűlés! Legyen szabad egy hasonlatot felhoznom a népek életéből. Afrikának néptörzsei szakadatlan irtó háboruban élnek. Amint támadásra kiindulnak, fejük felett sascsoportok vijjongnak, ezek kapván meg a csatatér elesettjeit. — Amint a nagy lakóma, amint a sok futkározás megvolt: ilyen szokott lenni az ő ütközetük legtöbbször, ők távoznak, és kezdődik a sasok tora. — Ezek, amint a hitküldérek tudósításaiban olvashatni, először nem a halottakra, hanem a még hánykolódó, segélyért kiáltzó sebesültekre csapnak le. Mintha ösztönszerűleg tudnák, hogy a halottak úgy is az ő étkök, az élő sebesülteket akarják biztosítani maguknak, s e végből azonnal szemököt ássák ki. Ezek nem menekülnek többé, ezek az ő martalékkuk, mert

védtelenek, mert tehetetlenek: a keresztény hit a lélek világa, mely ha kioltatik, az egész ember védtelen, minden gonosz szándéknak vak eszközévé lesz.

Nem old meg e hasonlat sok titkot a ker. hit ellen vitt törekvésekben? az alkalmazást, nehogy hosszadalmas legyen, abbahagyom.

Társulati működésünk célja a ker. hitnek világát megőrizni, s evvel a ker. hazafiság szellemét is ápolni a magyar lelkekben. Ennek élt felejtethetetlen két elnökünk, azért is lett nagy hazafi, mert nagy keresztény volt mindkettő: hiányuk érzékeny nem csak társulatunkban, hanem az egész magyar hazában.

És midőn én társulatunk s az összes magyar katolikusok nevében számukra a hálaoszorút fűztem örök emlékül, s a társulat érdemduz hivatalnokainak köszönetet mondok a társulat ügyei körül tanúsított buzgalomukért és fáradozásukért, a nagygyűlést megnyitottnak kijelentem.

A negyven vértanu.

III.

Szebászténak kapui mind be vannak zárva
Csak egyiknek hallatszik lassu esikorgása.
Szebászténak lakói mind alusznak mélyen,
Csak egy viraszt zordonul, — féreg rág szívében.
Drága selyemszőnyeggel van borítva terme,
Alabastrom kandalló tüze lobog benne;
Mégis, mintha penészes börtön rabja volna,
Vagy siralomházának szerencsétlen foglya, —
Ugy ül, olyan sötétén, kétségbeesetten.
El-elbámul, néha meg össze-összerezzen.
Mellette az asztalon bús gyertyaláng serczeg
Szomoruan jelezvén a sok kinos perczet,
Künn, az utcán kavargó, zúg, sívít a szélvész
Lelketrázó morajja rettenetes kérdés:
»Agricola tudod-é, hogy megvert az Isten?
»Szívtelen agg sejtéd-é, hogy gyermeked nincsen?
»Nincsen többé, ne várd őt, láttuk elbukását,
»Gyámoltalan lelkének megtántorodását!»
Zúg a vihar, egyre zúg, kavargó a szélvész,
Meg-megzörren az ablak, Agricola szétnéz,
S majd a tüzet kutatja becssett szemével,
Mintha kigyó sziszegne onnan ezerével,
Majd meg alant révedez, komor pillantása,
Mintha sötét sirokba mélyedne látása...
...És föl pattan az ajtó és gyászalak lép be,
Halavány nő áll a zord aggastyán elébe, —
Szánalommal futja őt cherubszeme végig,
Emelkedő jobbájában pergamén fehérlik...
»Vedd és olvasd!» így susog s köny perég arczáról,
És elfordul s eltűnik, mint a lenge fátyol...
Fogvaczogva, remegve bámul ez utána,
Szólna jaj, de nem jöhet szó az ajakára.
Küzd és halálsápadtan szorítja kezében
A rejtélyes pergament, — így szorítja épen
Vizbefuló a tövist, mely lecsügg a partról,
Mely vérez, de nem segít, meg nem óv a bajtól...
...Agricola jaj neked, nincs kegyelem többé,
Leszakad a part, lenyom a hullámok közzé, —
Ez a néma pergamén a büntetést hozza,
Megérdemelt sorsodat ez rád viharozza!..

Hallod mint zúg, mint süvölt a pokoli ének,
Mintha gonosz daemonok lelket temetnének!?...
Hallod a bős elemek szörnyü tombolását,
Az átkozott szellemek vad czivakodását!...
Már kinnzák, tépdésik az elkárhozottat!..
Ugy-e, ugy-e fogaid most összevaczognak!?
Ugy-e most már érzed is, hogy megvert az Isten!?
Ugy-e most már sejtéd is, hogy gyermeked nincsen!?
Nincsen többé, ne várd őt, láttuk elbukását,
Tántorodott lelkének mélyre zuhanását!...

Pály Ede.

Nem várt fordulatok.

— Elbeszélés. —

Írta: **Rajkai Czeccilia.**

(Folytatás.)

Vilmos mintegy huszonhét éves fiatal ember, szépnek épen nem lehet mondani, haja kissé a vörhenyesbe megy át, bajusza és szakállja meg épen vörös, szürke szeméből azonban igen jó lélek beszél; természete komoly és halgatag. Barátai és ismerősei szeretik; becsületes ifju, jó lovas és kitünő vadász, s mint ilyen, a sport-emberek keresett társa.

Jó tulajdonai közé tartozik, hogy övét a leggyöngédebben szereti, s azok legesekélyebb ohaját is, ha csak teheti, teljesíteni igyekszik.

Maga az öreg Alberthy is igen jó ember, alacsony termetű, kissé elhízott alak, haja ritka, s ez is őszbe esavarodott, arca simára borotvált, s magán viseli a szívjószág kinyomatát.

Neje hozzá hasonló kis kövér hölgy, fekete haja ezüst-szálakkal vegyített már, egykor oly szép arczát és homlokát mély redők barázdálják, amelyeket nem annyira az idő — még csak negyvennyolcz éves, — mint inkább az átküzdött aggodalmas évek vontak rá, hiszen a bánat szomorú érzete honos volt keblében, nem egyszer állott a bankár a bukás örvényénél; de jó keresztény nejének buggó imája, és a becsületesség utján való állhatatos megállása, mindenkor megmenté őket a vész napjaiban.

Leánya Adda egészen elütött a családtól; aranybarna haja, szép nemes vonásai, finoman hajlott orra, aczélkékes szürke szemei, fekete szemöldöke különös bájt kölcsönöznek e hölgynek; lenge alakja, s a fehér öltöny miatt, melyet majd mindig visel, a nép által csak »fehér tündérnek« nevezetik. Van is valami tündéres, valami rendkívüli e leányban. Neveltetését egy honi zárda falai közt nyerte, rendkívül szépen énekel és játszik a zongorán, sőt az esetet is sikeresen tudja kezelni. Jelleme e nőnek szelid, és mióta Svájzból visszatért, ábrándos és méla lett. A nép iránt kimondhatlan gyöngéd és jótékony, s nem egy könyvet szarított fel a nyomor és szenvedés kunyhóiban.

Midőn anyjával Svájzban volt, egyik nap délutánján a zürichi-tó partján sétálgatott; a tavon himbálódzó sajkák oly csábítólag integettek feléje, hogy vágyának ellent állni tovább nem tudva, megkérte anyját, hogy az vele egyik csónakba üljön és a tavon egy kis séta csónakázást tegyen. A sajkában tehát helyet foglalt, még két más hölgygyel, kik Addával együtt vidám kedvvel adák át magukat e ritka élvezetnek.

Már mintegy félóráig csónakázhattak, midőn a hirtelen támadt szél Adda fejéről a kalapot lesodrá, a leány utána kapott, de a heves mozdulatnál egyensúlyt veszítve, maga is a vízbe esett; már-már végkép alámerült, midőn egy szemközt jövő csónakból a benne ülők egyike észrevette a veszélyt, melyben a hölgy forgott, minden habozás nélkül beleveté magát a vízbe, s néhány pillanatnyi kínos csend után, mely alatt a vízben alámerült, az elájult hölgygyel ismét a felszínre jutott. Bravó! bravó! hangzék a férfiakkal telt csónakból, mely szorosán ott állott már a két hölgy és a halálra ijedt anya sajkája mellett.

A megmentett hölgyet azonnal ápolás alá vették és a férfiak csónakjából átvett üvegből annak ajkai közé néhány csepp bort öntöttek, mire csakhamar eszméletre tért a lány, s első tekintete az őt megmentő ifjura esett, aki mellette térdelt; de szemei ismét lezártak, és mély álomba merült az ifju hölgy, amelyből csak néhány óra eltelté után ébredt fel a vendéglőben bérlett lakásán; midőn megmentője nevét kérdezé, senki sem adhatott erre választ, mert amint mondták, az ifju visszalépett a férfiak csónakjába, és ezek gyorsan tova eveztek. Később is hiába volt minden utánkérdezés, nem juthattak nyomába, annál is nehezebben, mert ők is néhány nap múlva elhagyák Zürichet. Ez időtől Adda méla és ábrándos lett, szegény csaknem búskomorrá vált azóta, nem tudott feledni.

III.

Szép csendes délután volt. A nap heve már jóval alább szállott, s így a szabadban tartózkodás nem kellemetlen, de különben is a hely, hova kíváncsi szemünk bepillant, az erdő egy kis tisztása, mely fölött zöld sátozt képez a fák sűrű lombozata, s így a legnagyobb hőségben is hűvös pihenőül kínálkozik. Adda kedvenc helye ez, itt szokott ő naponta több órát eltölteni, részint kevés munkával, részint olvasással, sőt néha festéssel is; itt andalog el kedves emlékein, itt szövé a jövő bizonytalan reményeit, lenge fellegvárát itt építé; itt panasolja el méla-bus dalokba öntve szíve keserveit, versenyt zokogva a bokorban levő csalogánnyal.

Most is itt ül egy kis pázsit-padon, fejét fáradtan támasztja a fatörzshez, mely előtt a padocska áll; kezében nyitott könyvet tart, de nem olvas, gondolatai ismét azon délutánra térnek vissza, melyen ifju élete a tó hullámai közt volt véget érendő. Nem lett volna-e jobb ott a tó fenekén pihennie, mint e rá nézve oly szomorú életet átélnie? Épen egy mély sohajjal kíséri gondolatait, midőn a fák közül előbukkan Vilmos, valóban vadászfegyverével:

— Ha nem tudnám, hogy az én szép ábrándos hügom szokott itt pihenni e magányos helyen, kísértetben volnék a távolból megpillantva alakodat azt képzelni, hogy egy az erdei tündérek közül szállott le egyik vagy másik fa zöldlevelű palotájából, hogy a föld lakójával ineselkedjék.

Adda felocsudva merengéséből, hamiskás mosolylyal bájos ajkai körül, ujját fenyegetőleg emelve fel fivérére, így válaszolt: — Ej, ej Vilmos, jó hogy tudom, hogy ily szemem szedett szavakkal is tudsz kifejezést adni gondolataidnak; eddig a társaságokban alig hal-

lám szavadat, bizony azt hittem, hogy lovaidra és vadász ebeidre való nagy gondod miatt minden mást s így a bókolást is teljessen elfeledéd. Megállj, ezentul nem leszek oly elnéző irántad.

— Tudod Adda, hogy ha a férfit, — még a legkomolyabb is — szíve táján szokatlan mozgalmat vesz észre, minőt azelőtt nem érzett, vagy ha igen, ez érzelmenek nevet adni nem tudott; de egyszerre, mint valamely villanyos fény által megvilágítva, azon tudatra jön, hogy szeret, hogy van egy lény, kiért képes volna mindenét föláldozni, kit övének mondhatnia a legnagyobb földi boldogságnak netovábbja; ilyenkor még a leghallgatabb nyelvű férfit is szokatlan szóárral rendelkezik.

E szavakat mondva, nővére mellé telepedék le Vilmos s szemébe tekintett. Adda néma bámulással hallgatá fivére szavait, ki folytatá: — Igen, igen, bámulj csak kedves Addám, fivéred a tiszta igazságot mondja neked.

(Folytatása következik.)

Csöndes szép az este.

1868.

Csöndes szép az este,
Csillagok ragyognak.
Képek mosolyogva lebeg tükörén a
Szendergő haboknak.

Oh ti csöndes habok,
Hogy' szenderegthettek?
Nem halljátok ott túl bús csattogását a
Csalogányéneknek?

Vagy azért hallgattok
Ti is olyan mélyen,
Mivel gyönyörködtek e kedves madárka
Síró énekében?

Ah én is hallgatom
Zokogó panaszát.
Mintha kifejezné epedő szívemnek
Régi bűbánátát.

Szulik József.

A félreértett leánykérő.

Humorisztikus elbeszélés.

(Folytatás.)

Midőn a koesi szemei elől eltűnt, Olmosy Gyula is podgyásza után látott. Lassan ment vissza a csarnokba, átvette holmiját s épen fiakkerbe akart tűlni, midőn valaki vállára ütött.

— Jó napot Gyula! mondá egy ismert hang mögötte. Honnan jössz?

— Ah, te vagy Kemény? Ennek örülök pajtás! mond őszinte örömmel Olmosy. Megismertél a tömegben? Épen most jövök Velenczéből, hol tengeri fürdőket használtam.

— Lehetetlen! Nem oly arczsíned van, mintha tengeri fürdőre lett volna szükséged.

— Azt te nem érted, kedves Pistám! Ideges, ropant ideges vagyok!

— Szabadságod már vége felé jár?

— Igen, elég sajnós! Holnap este otthonn kell lennem.

— És te akkor Y-on át utazol, ahelyett, hogy a legrövidebb utat választottad volna? Hiszen most még egyszer oly hosszú ut áll előtted.

— Nem tesz semmit, barátom, nem tesz semmit! Itt még elintézendő dolgaim vannak.

— Miféle dolgok, ha szabad kérdenem?

Olmosy szíve sokkal duzzadtabb volt a boldogságtól, hogy sem ezen kérdéskörnél hidegen maradhatott volna. Minthogy azonban indiskrétnél is inkább módos felelősködni nem akart, megelégedett azzal, hogy kezét érthetőleg szívére tette.

— Ah ugy! Ejnye, ejnye! Gratulálok Gyula, s eljövök a lakodalmadra!

— Pompás lesz, barátom — s keblére szorította a sovány tanárt. Mondd csak, micsoda fontos dologban jársz te itt?

Barátjának arca elkomorodott. — Azt hiszed, hogy csupa kedvtöltésből jöttem ide az ország másik széléről? Azonban ne beszéljünk erről. Nagyon szomorú dolog s egyáltalán nem arra való, hogy egy fülíg szerelmes embernek beszéljek róla. Isten veled Gyula!

— Isten veled!

A járásbíró jobbra távozott bérkoeciján, míg iskolatársa, Kemény tanár, kihez még egy sovány, beteges kinézésű úri ember csatlakozott, balra tűnt el az uteza zürzavarában.

* * *

Délelőtti tíz óra tájban lehetett, midőn Kemény tanár azon házhoz érkezett, melyet Jolán Gyulának megjelölt mint atyja házat: várut 197. Nagy, díszes épület volt, melynek boltozott lépcsőházán át a tágas udvarba és kertbe lehetett látni, melyet erős vas rács vett körül.

— Itthon van dr. Sziklafalvy orvos ur?

— Igenis, felele a portás, egy szolgát oda szólítva.

— Méltóztassék velem fölfáradni.

Kemény követte vezetőjét a futószőnyegekkel fedett lépcsőn, melyen az orvos magánlakásába lehetett jutni s belépett a rendelészsobába.

A helyzet megértésére meg kell itt jegyeznünk, hogy dr. Sziklafalvy orvos egy általa alapított kórház élén állott, mely általában betegek, különösen pedig ideg-bajban, szelíd tébolyban szenvedők stb. számára volt berendezve, kiknek gyógyításában dr. Sziklafalvy époly szerencsével mint alapos szakismerettel járt el s ezért jó híre napról-napra nagyobbodott. Kórházában egy külön osztály volt azon szerencsétlenek számára, kiket a mákonyhasználat szellemileg s testileg megmérgezett s kik ezen méregről újra leszokni komolyan el vannak határozva. Az orvosi tevékenység ezen érdekes ágát különböző szerencsés gyógyítás után dr. Sziklafalvy különös buzgalommal művelte.

Pár percznyi várakozás után az ajtó kinyílt és dr. Sziklafalvy megjelent. Jolán atyja alacsony, nem nagyon testes úri ember volt, igen értelmes arcvonásokkal, egészen ősz hajjal, simára borotvált arczeval, elegánsan öltözve, s előzékeny sietséggel, mely rendesen

azon emberek szokásává lesz, kik sokoldalulag el vannak foglalva.

— Miben lehetek szolgálatjára? Kérem, tessék csak ülni maradni.

Kemény bemutatatta magát s azután sóhajtván folytatá: — Sokat hallottam az utolsó időben, hogy orvos ur nagy tudományával és tehetségével a mákony-élvezők gyökeres gyógyításában mily sikert vív ki.

Az orvos arca, kedves tanulmányának említésénél, derült kifejezést nyert. — Nem gyökeres, mond, amennyiben a prognózis a leszoktatásra vonatkozólag kedvező, a visszaesésre vonatkozólag pedig kétes marad. Elég sajnós, hogy ötven százalék visszaesik e bűnös hajlamba. Azonban minden esetről a legjobbat kell remélni.

— Az eset, melyet doktor urral közölni akarok, egy jó ismerősömet illeti, mondá Kemény, közelebb húzódva. Ezen tehetséges kartársam bölcsészettudor, ki a legjobb férfikorban van s különben egészséges, két év előtt elviselhetlen czúzos arczbántalomban szenvedett, melynek enyhítésére orvosa bőr alá morphiumpapír-kezeléseket rendelt s eleinte maga személyesen alkalmazta. Később azonban a főcskendőt és a tincturát a gyógyulóra bízta

— És az, mint üdülő, ideges és hypokondrikus lévén . . . kérem, ne hagyja magát félbeszakítani.

— A csodatevő szert gyakrabban és gyakrabban alkalmazta, különösen midőn érezte, hogy testi és lelki erői hosszabb szünet után még mindig nem elégségesek erőfeszítő hivatásához, míg egy kis adag morphiumpapír képessé tette őt, hogy kötelességeit hűvel és szellemi ruganyossággal teljesíthesse. Az adagok egyre fokozódtak s szegény kartársam az utolsó hónapokban hihetetlen mennyiséget vett be ezen gyilkos gyógyszerből, habár ezt ő nem akarja bevallani s most, midőn átkozza nyomorult életét, melyet nagy adag morphiumpapírkezelés csak ideiglenesen tarthat fenn, végre sikerült nekem őt rábírnem, hogy orvos ur gyógykezelésére bízta magát s leszokjék a borzasztó morphiumpapírhasználatról.

— S chloroformmal nem élt vissza?

— Nem, határozottan nem.

— Ugy előreláthatólag teljesen ki lesz gyógyítható, kiálta föl az orvos, fölállva. Hol van a beteg?

— A »Fehér ló«-hoz címzett vendéglőben vár reám! Ah, az utazás vele idáig nem csekély dolog volt, amily bizalmatlan mindenki irányában . . .

— Ezek a morphiumpapírbetegek mind bizalmatlanok. És ön csodálkozik ezen? Valamennyien öntudatával bírnak bűnösségöknek. Mondja meg tehát collegájának, hogy nálam jól lesz gondozva s mindent el fogunk követni, hogy komor óráit megkönnyítsük!

— Sokat kell-e majd szegénynek kiállania?

(Folytatása következik.)

RÖVID HIREK.

— Azon tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük f. hó végével lejár, bizalommal kérjük, hogy megrendeléseiket az ápril—juniusi negyedre is megújítani méltóztatnának.

* Egyházi kinevezés. Schelleng Emil püspöki titkár a rozsnói káptalan kanonokjává nevezetett ki.

* **Uj nemes.** A király ő Felsége Fl a t t Endre ujvidéki lakos és volt főispánnak valamint törvényes utódainak »alföldi« előnével a magyar nemességet adományozta.

* **Miniszteri köszönetnyilvánítás.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter, Ságer Mihály vasutépítési vállalkozónak, amiért a Trencsén és a Zsolna közti vasutvonal mentében lévő népiskolába járó szegény gyermekek felségélyezésére 3300 frtos alapítványt tett, — köszönetét nyilvánította.

* **Az új gyermekkórház** kápolnájának oltára, valamint a kórház ünnepélyes felszentelése f. hó 24-ikén ment végbe. A szertartást Cselka Nándor prépost óbudai plébános végezte.

* **Halálozás.** Jaeger Ágoston kegyesrendi áldozár, a kegyes tanítórendiek b u d a p e s t i zárdájának házi lelkiatyja, a rendi kormánytanács érdeműs tagja, f. hó 18-án, életének 77-ik évében, huzamos szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után jobblétre szenderült. Hült tetemeit f. hó 19-ikén tették örök nyugalomra. Áldás hamvaira.

* **Bécsben** Sanetty Péter háztulajdonos százezer forintot hagyományozott egy árvaháza, mely immár teljesen berendeztetett s a mult hétén megnyitattott. * **Az adelsbergi híres cseppkőbarlangot** pünkösdtől fogva elektromos fényvel fogják világítani, a berendezés 14,000 forintba került.

* **Montgelas Mária** grófné, a Szentszék melletti bajor követség titkárának neje, mult szerdán Rómában a kath. egyház kebelébe tért és Chigi bibornok kezébe tette le az esküt.

* **Őskori alagutat** fedeztek föl közelébb Samos szigetén. Ezen alagutról már Herodot is szolt, mint Eupalinos megarai építómester remekéről. Keletkezését a Krisztus sz. előtti tizedik századba teszik. Hossza mintegy másfél kilométer, s a 240 méter magas Kastri hegyet szeli át, melynek tulsó oldaláról egy csatorna az alaguton át egészen a városig friss forrásvizet vezetett. * **Szerajevóban,** Bosnia fővárosában még e nyár folytán megkezdik egy új kath. templom építését, minthogy a jelenlegi kis kápolna már nem elégséges a folyton növekvő kath. hitközség igényeinek. A templom Schmidt bécsi építész terve szerint, góth stílusban gazdag díszítéssel lesz építve.

— „Egy millió bolondság“ cím alatt Weismann testvérek budapesti kiadók egy új és a maga nemében eredeti vállalat első füzetét küldték be. Arra vállalkozott, hogy a mulatni szeretők örömeire összegyűjtse mindazt, ami jó kedvet teremt, örömet kelt, unalmat űz. Az első füzetben mintegy hat nagyobb elbeszélés van, melyek közül az első, a »Nézd meg a kit megcsókolsz« című mint humoros elbeszélés sikerült. Az adomák egész raját a kisebb dolgokat egytől-egyig részint mint újakat, részint mint új köntösbe bújtatottakat ajánlhatjuk olvasóinknak. Ami emeli e vállalat értékét, ez az a körülmény, hogy minden egyes füzet teljesen befejezett egészet fog alkotni és így a folytatásokban olvasás kellemetlenségeitől mindenki megóvatik. A kiállítás szép. Itt-ott előfordul valami, de ritkábban, amit mi egészen nem helyeselhünk. Egy-egy füzet ára 20 kr. Megrendeléseket elfogad minden hazai könyvkereskedés és a kiadó czég: Weismann testvérek Budapesten, V. Ferencz-József-tér 8. szám.

== **Érdemelt elismerés.** A hasonszenvi gyógyszerek Moll A. cs. kir. udvari szállítótól Bécsben, valamint a mai számunkban hirdett hazai gyógytárak jogosan örvendenek a hasonszenv barátainál általános elismerésnek.

HASZNOS TUDNIVALÓK.

A burgonyabetegség meggátlása.

E czélra mint hathatós szert dicsérik a szétmállott mész vagy a közönséges égetetlen gipsz alkalmazását. Julius elején vagy

későbbben, ha a betegség mutatkozik, ezen anyagokkal nem csak a növényeket, de a talajt is be kell hinteni, miáltal a gombamagporok elpusztulnak. (Die Fundgrube.)

Gabnás zsákok tartóssá tétele.

Két font jó csercsávát le kell forrázni 17 liter forró vízzel. Ebbe a cserlébe be kell áztatni s 24 óráig benne hagyni a vásznat. Ezután ki kell venni a vásznat, tiszta vízben kiöblíteni s megszáritani. 7—8 méter vászonra 2 font csávát számítanak. A cseranyag beveszi magát a len- és kenderszálakba s állítólag, épügy mint a bőrt, a vásznat tartósabbá teszi. (Blätter f. Gewerb etc.)

IRODALOM.

— Megrendelési föl hívás ily czimü imakönyvecskére „**A Legszenőbb Nap,** vagy imák és elmélkedések a szent gyónás és áldozás napjára.« Régi ohajtása egyes jámbor lelkeknek, hogy mint más nyelveken megjelent több oly imakönyv, mely a szent gyónás és áldozás napjára nagyobb számú imádságokat és elmélkedéseket tartalmaz: úgy hazai nyelvünkön is adassék ki ily könyvecske, hogy a buzgóbbak annál fokozottabb ájtatossággal járulhassanak mindig az Ur asztalához. Egyeseknek többször nyilvánított ezen ohaja szolgált indokul e művecske kiadására, mely hat fejezetben nagyobb számú oly imádságot és elmélkedést foglal magában, mely a szent gyónás és áldozás napjának ájtatosb megszentelésére szolgálhat. A művecske 17—18 kis 24 lapos ívre s mintegy 400 lapra fog terjedni, s kiváló figyelmébe ajánlhatjuk a férfi és nő-szerzetesházaknak, ujonczintézeteknek, papnöveldeknek, tanító-és tanítónőképzőknek, konviktusoknak, nőnevelő intézeteknek s mindazon híveknek, kik a szent áldozás napját kiváló buzgósággal ohajtják megszentelni. Az első áldozóknak szintén kedves emlékül fog szolgálni, s erre czélzó szép képpel fogjuk a könyvecsket ellátni. Megrendelési ára: füzve 40 kr., félévazonkötésben 55 kr., — egész vászonban 60 kr., — aranymetszéssel 75 kr., finom bőrkötésben tokkal 1 forint, — csattal 1 frt 20 kr. Gyűjtőknek minden 10 példány után tiszteletpéldánnyal, s a papnöveldeknek 10% leengedéssel szolgálunk; egyházi íróknak pedig cserepéldányokkal készséggel kedveskedünk. Papi megrendelőknak a művet intenciók végzése mellett is rendelkezésükre boesátjuk. A megrendelési határidő e hó végeig tart, mely időpontig a megrendelések postára adatnak, — míg a későbbi megrendelések bolti áron számíttatnak. K a l o c s á n, 1884. évi márczius hó 10.-kén. F o n y ó P á l tanító-képezdei tanár.

Társulati Értesítő.

A Szent-István-Társulat

f. évi márcz. 20-ikán tartott közgyűlése.

A társulat ezévi közgyűlése egyike vala a legfényesebbeknek. Nagy számmal jelentek meg a nm. episcopatus tagjai. Az elnöklő főmag. bibornok, hg-primáson kívül jelen volt a főmag. kalocsai bibornok-érsek, a nm. egri érsek, nm. veszprémi, győri, besztercebányai, szatmári, kassai, székesfehérvári, zepesi, szombathelyi, szamosújvári püspökök, — Károlyi Sándor, Zichy Nándor, Apponyi Albert, ifj. Eszterházy Mór, Pongrácz Adolf grófok, — Hornig Károly, Jósika Kálmán, Bémer Pál bárók, számos egyházi dignitarius és országgyűlési képviselő, miniszt. tisztviselő, a helybeli lelkészkedő clerus legtöbb tagja, valamint a vidéki, egyházi és világi tagoknak is számos képviselője. Az egyetemi templomban reggeli

9 órakor tartott szentmise után a nagyszámu közönség fölvonult a központi papnövelde elsőemeleti új dísztermébe, hol kevéssel 10 óra előtt dr. Tárkányi Béla apátkanonok, társ. alelnök a szokásos »Dicsértessék a Jézus Krisztus«-sal üdvözölvén a jelen volt tagokat, jelenté, hogy a közgyűlésen a bibornok herceg-primás ő eminenciája személyesen fog elnökölni, s meghívására küldött-seget nevezett ki, mely Latinovics Gábor prépost-kanonok és országgy. képviselő vezérlete alatt a következő tagokból állott: báró Bémer Pál, Barta Béla, ifj. gróf Eszterházy Mór, Koller János és Rudnyánszky Ferencz.

A bibornok herceg-primás ő eminenciája a közönség lelkes éljenzései közt pont 10 órakor megjelent a nm. érsekek, püspökök társaságában, s elfoglalván az elnöki széket, mint mindig, ugy ez alkalommal is minden szavában velős, örökbecsű beszédet mondott, melyre politikusok és egyházi írók gyakran fognak hivatkozni. A közönség a remek beszédet folytonosan hangos helyesléseivel és éljenzéseivel fogadta; mikor pedig ő eminenciája beszédét befejezte, a kitörő lelkesedésnek nyilvánulásai perczekig tartottak. E beszéd szövegét lapunk mai számában egész kiterjedésében közöljük.

A bibornok-primás ő eminenciája ezután érzékeny szavakkal megemlékezett arról, hogy a társulat rövid idő alatt mindakét világi elnökét elvesztette, ennek folytán a nagygyűlés közelebbi föladata az elnökválasztás. Fölemlítette, hogy az alapszabályok szerint lehet egy, lehet két elnök. A társulat megalakulásakor csak egy elnököt választott; de csakhamar szükségessé vált egy másodíknak is megválasztása. Annál inkább szükség van most két elnökre, miután a társulat első kezdetéhez képest óriásilag fejlődött. Hála Istennek, sokan vannak a kath. világiak közt, kik mint elnökök díszére válnának a társulatnak; de mivel csak kettőt választhatni, azt hiszi, a közgyűlés óhajával találkozik, midőn az elnöki székre gróf Károlyi Sándor ő exját és gr. Apponyi Albert ő mgát ajánlja.

Ezen országosan tisztelt nevek fölemlítésekor szünni nem akaró lelkes és viharos éljen tört ki. Ő eminenciája erre kimondá, hogy mind a két gróf a társulat elnökeinek vannak megválasztva, s fölkérte őket, hogy mellette elnöki székeiket foglalják el. A székeiket elfoglaló elnököket aztán ugy a védnöki kar, mint a közgyűlés nevében melegen üdvözölte és éltette.

Gróf Károlyi Sándor elnök hosszabb beszédben elmondá, hogy érdemetlennek tartja magát azon kitűnő állásra, melyre őt a nm. püspöki kar és közgyűlés bizalma megválasztotta. Ha a reája ruházott tisztet mégis elfogadja, teszi azt azon bizalomban, hogy boldogemlékü atyjának példájában talál buzgalmat tisztének tehetsége szerint minél teljesebb betöltésére. Igyekezni fog a benne helyezett bizalomnak megfelelni, s kéri, hogy az arra hivatottak új állásában támogassák. Aztán a társulat céljainak fejtegetésébe bocsátkozott: feladatunk a helytelen felfogásokat rectificálni, a kathol. érdekeket védelmezni. Azóta, hogy a társulat megalakult, változtak a viszonyok, melyek közt működnie kell. Belebocsátkozott a forradalom előtti, alatti és utána való socialis viszonyok fejtegetésébe. Korunk egyik égető sebe az egoismus, materialismus föllükerekedése, a materialisticus bölcészettel való szövetség. Pedig vallás nélkül nem boldogulunk. Ha ezt ellökjük magunktól, nálunk is beállanak azon convulsiók, melyeken más államok átmentek s részben átmennek. A társulat tehát fontos missiót teljesít, midőn a kath. vallás védelmére, érdekeinek megóvására irodalmi uton hatni igyekszik. Fontos tiszte betöltésére ujjolag a hivatottak támogatását kéri. — Végül a társulat feladata a hitbuzgóság felkeltése, a helytelen felfogások czáfólata és a kath. érdekek védelme. Midőn a társulat megalakult, az ország szabadságaért és nemzetiségeért küzdött; és a társulat működését az akkori zajos politikai élet közt kezdette meg. Ma azonban az ország kivívta azt, amiért akkor küzdelmet folytatott s a társadalmi tevékenységnek egészen más tér nyílt meg, mert ama célok, melyek már valósítvák, nem képezhetik többé működésének irányát. A társadalom jelen helyzetét nagy vonásokban esetelve, annak előzményeit fejtegeti.

A jelen század forradalmaiban, melyek Európában átviharzottak, 3 főkorszakot különböztet meg. Az első, mely a forradalom tulajdonképeni kitörését megelőzte, a remények és nemes eszmék korszaka volt. A 2-ik korszak, mely a remények és vágyak megvalósítását tüzte ki céljaul, az ezzel együtt járt vérengzés és felforgatás jellemzi. A 3-ik korszak a kivívott eredmények korszaka, melynek következménye Európában mindenütt a materialisticus iránynak nagymérvű fejlődése volt.

Ezzel karöltve járt a közgazdasági helyzetnek teljes átalakulása. A villany és gőz kora újabb és újabb találmányokat hozott felszínre, és kifejlik s megtestesül a laissez-faire, laissez passer, kifejlik és megtestesül a szabad kereskedés eszméje, mely ropant forgalmat idéz elő s megfelelni igyekszik az általa kitűzött azon feladatnak, hogy a nép nagy tömege minél nagyobb terjedelemben minél nagyobb jólétet érjen el.

Mindazáltal e rendszer sem maradt hibák nélkül. Mert, midőn a szabadság és egyenlőség elvét vevé alapul, az emberi tevékenység leghatalmasabb rugóját, az önérdékelti fel, mely természetszerű fejlődésében nem egyszer az összesség érdekével ellentétbe jó, még pedig oly mértékben, hogy a laissez faire, laissez passer elvének enyhített alakban való alkalmazását teszi szükségessé. Szóló azon meggyőződését fejezi ki, hogy minél tovább fog ezen irány fejlődni, annál inkább be fog bizonyulni, hogy a társadalom kötelessége a közbelépés és beavatkozás bizonyos esetek beálltával, ha a tőke, a helyett, hogy concurrálna, monopolumot idéz elő; ha a helyett, hogy az árak leszállítását eredményezné, a concurrentiát lehetetlenné teszi és a versenyt csirájában előli. Ez ellen a társadalomnak vagy új concurrentiáról kell gondoskodnia a laissez-aller elvének árán is, vagy pedig oly intézkedéseket kell életbeléptetnie, melyek ezen elv tapasztalható romboló hatásait meggátolják.

Hogy ily romboló hatás tényleg tapasztalható, arra nézve utal az európaszerte mutatkozó pauperismusra, s az amellet kifejlik nagy gazdagságra és a tőkék agglomeratiójára. Ezen körülményt egybevetve azzal, hogy a lezajlott forradalmak egész Európában mindenütt kifejlesztették a materialisticus bölcészeti tanokat és a vallásellenes irányt, az egyéni önérdék re fektetvén a közgazdasági tevékenység egész jelentőségét: valóban nem csodálhatni, hogy ezen tényezők egyrészt a pauperismust, másrészt a vallástalan irányt ápolván és fejlesztvén, Európában erős jeleit lehet látni mindenütt a mindinkább fejlődő nihilismusnak.

Szóló a maga részéről mérlegelve a jelzett közgazdasági irány előnyeit és hátrányait, kijelenti, hogy továbbra is változtatlanul a szabadság és egyenlőség elvének alapján áll. Azonban azt kívánja, hogy a forradalmak elhagyott harmadik jelszava: a testvériség szintén érvényre jusson, s e három jelszónak együttes tekintetbevételétől várja a socialis állapotok javulását. Együttal kifejezi azon meggyőződését, s erre fekteti a fösulyt, hogy a testvériség elvének ellensúlyoznia kell az önérdékét; de a társadalom a maga erejéből nem fog képes lenni érvényt szerezni a testvériség fogalmának, hacsak a vallásosság nem fogja erre az utat egyengetni s a 3-ik jelszó diadalrajutását előkészíteni.

Folytatása a mellékleten:

A gróf ez uttal a vallásnak nem magasabb jelentőségét, mint inkább socialis horderejét kívánta ezekben kiemelni. Áttérve hazai viszonyainkra, megjegyzi, hogy azon viszonyok, melyek a jelzett irányban európaszerte határozottan és élesen tapasztalhatóak, nálunk még csak halványan és kevésbé kidomborodva láthatók, aminek természetes megfejtését adja azon körülmény, hogy később fejlődött nemzet vagyunk, hová a socialis mozgalmak csak később hatolhattak el.

De ha e viszonyok ma még hazánkban nem fejlődtek is annyira, az eredmény rövid idő múlva kétségtelenül ugyanaz lesz, mint Európa többi részében; mert a magyar társadalom fejlődése ugyanazon alapokon indulván meg, mint európaszerte, a mai cultura egyforma hatása alatt ugyanazon okból, ugyanazon eredményeknek kell Magyarországon is beállaniok. Ha ez nem történik is meg azonnal, kétségtelen, hogy egy nem távoli jövőben nálunk is bekövetkezik a tőkék nagyobb agglomerációjával párhuzamosan a pauperismus, amely a társadalomtól követelni fogja a testvériség elvének alkalmazását institutióinkban; ez pedig vallás nélkül el nem érhető.

A társulat feladatát socialis jelentőségűnek tartja, és reményli, hogy a kath. érdekek megvédését, a helytelen felfogások rectificációját, valamint a hit terjesztését sikerrel fogja alkalmazni. Végül ő eminenciájához azon kérelemmel fordult, hogy monumentalis beszédét a társ. Évkönyvben való közlésre átengedni méltóztassék.

Ezután szolt Apponyi Albert gr. Mélyen érzem, mily nagy az a megtiszteltetés, mely engem ér, midőn oly helyre ültettek, melyet előttem egy Károlyi István, egy Mailáth, egy Cziráky foglaltak el: mélyen érzem azt is, mily nagy és fontos a feladat, melyet ezáltal tisztelt barátom és elnöktársam mellett én reám is ruháztak. Dicsőült elődeim nyomán haladva, Isten segítségével, arra fogok törekedni, hogy sem ezen állás díszét ne csökkentsem, sem az azzal összekötött hivatás követelményeitől nagyon el ne maradjak. Önök ebben a reményben választottak elnökökké, és ezzel az igérettel hódolok bizalmuk parancsszavának.

Midőn hálámnak néhány rövid szóval kifejezést adni kívánok, csupán visszhangja lehetek azon lelkesítő beszédnek, melyet ő eminenciájától az elnöklő bibornok-hercegprimástól az imént hallottunk. Ő eminenciájára beszédéből két eszme magaslik ki, mely lelkünk mélyeig hatott: a benső összefüggés a keresztény szellem és a hazafiság, továbbá a cultura és a kereszténység közt. Ezen két eszmében nyer kifejezést társulatunk egész programja.

A Szent-István-Társulatban szervezve van a katholicismus része a magyar nemzet nagy kultur munkájában; e társulat a nemzeti és a katholicus szellem összeforrásának intézménye. A nemzet nehéz napjaiban, midőn protestáns hazánkfiai méltán dicsőkedhetnek azzal, hogy egyházi intézményeik megvédésében egyszersmind a nemzeti élet dűledező épületének egyik fennmaradt oszlopát védték, a magyarországi katholicus egyház is betöltötte ugyanazon hivatást ezen társulat működése által, melyben a magyar szellemi élet kontinuitása akkor egyik menhelyét találta.

Ma kedvezőbb viszonyok közt teljesítheti feladatait, mert hazánk, hála Istennek, ki tudta eddig zárni határaitól azon »kulturharcz«-nak csufolt irányzatokat, melyek a kulturális tényezők legnevezetesebbikét, az egyházat, a kultur munkából kizárják, ellene háborút folytatnak és ezáltal az egész állami működést zsibasztják, a szellemi működés elfogulatlanságának és haladásának helyébe sivár viaskodásokat és szenvedélyeket tesznek.

Hazánk intézményei és közszelleme felhívják közreműködésre az egyházakat, hasznosítani iparkodnak azt a kulturális és erkölcsi erőt, mely bennök rejlik; és ezt bőlesen teszik, ez marad-

jon így: és hogy maradjon, arra igenis szükséges az, amit ő eminenciája szintén kiemelt, hogy t. i. azon katholicus férfiak, kik a közpályán működnek, valamint egyházuk körében soha meg nem feledkezzenek arról, hogy magyarok, úgy közpályájukon se feledkezzenek meg arról, amivel egyházuknak tartoznak.

Társulatunk feladata betölteni azt a keretet, melyet működésének az említett szerencsés körülmények teremtenek, és megtartani a magyarországi katholicismus számára azt a tért, mely azt a nemzet szellemi életében megilleti, úgy híveinek száma, mint évszázados dicső multja folytán, és melyet bármi kis részben is csak önhibánkból veszthetünk el. — Ez a nemzeti és kulturális működés úgy extensive, mint intensive fejlesztendő: extensive akkép, hogy a keresztény magyar kulturát a nép közt minél tágabb körökben terjeszszük, mert léteznek mai napság irányzatok, melyek megfeledekvén az ő eminenciája által kifejtett azon nagy historiai tényről, hogy a kereszténység a művelődés anyja, a művelődés terjedő eszközeivel a keresztény szellemet akarják a nép szívéből kiirtani; ezen anyagilkos áramlatokkal szembezállani, katholicus népünk művelődési szükségletét ellátni jó és keresztény irányu olvasmányokkal, ezt értem az extensiv irányu működésnek. De e mellett ne feledkezzünk meg azon hely megővéséről sem, melyet a katholicus szellem a tudományosság magasabb köreiből annyi jeles férfi munkája által elfoglalt, és hasunk intensiv irányban is arra, hogy új és új erők fejlődése buzditassék, munkájuknak czélok kitűzessenek, mind magasabbra törekvésük elősegíttessék.

Ekkép fog társulatunk katholicus és nemzeti kulturális hivatásának, folyton haladva a dicsőült elődeink által teremtett alapon, évről évre terjedő erőben megfelelni. Ezen törekvések előmozdítása képezi azt a szent feladatot, melynek munkájából t. barátom és elnöktársamra úgy miut reám mai napon egy nagy részt ráruházni méltóztattak. Isten segítségével után a társulat érdemes tisztviselőinek buzgó közreműködésére és az egész társulat elnézésére és támogatására számítok, midőn e nagy feladatot elvéllalom.

Hosszas, zajos éljenzés következett e szavak után, s a közgyűlés csak nehezen tudott áttérni az egyéb tárgyak tárgyalására.

Azután a megállapított program szerint jelentést tett Tárkányi Béla alelnök

a) Mailáth György elhunytá alkalmából a pápa ő szentségéhez intézett föliratról, melyet lapjaink annak idején közöltek, s melyet alelnök m. é. május 2-án mutatott be Rómában személyesen ő szentségénél, ki teljes részvétét fejezte ki az elhunyt jeles férfi halálán, áldását adva a társulat működésére s összes tagjaira;

b) a társulat működéséről, belefoglalva 12 évi alelnökségének nevezetesebb momentumait annak kitüntetésére, hogy nagynevű elődjének: Ipolyi Arnoldnak nyomain igyekezett vezetni a társulat ügyeit az általa 1872-ben előadott nagy terv szerint, melyet a nagygyűlés jóváhagyott mind az iskalakönyvekre, mind a »Házi Könyvtárra« nézve. Miről részletes jelentést adván az évi előterjesztések, egyszerűen megemlítette, hogy az 1883. évi kiadványok példányszáma összesen 595.500 volt; alelnökségének második hatéves cyclusa alatt a társulat 2.997.000 példányt adott ki, keletkezésétől kezdve pedig harminczhat éves eddigi pályája alatt a társulat összes nyomtatványai 10.686.900 példányban 81.552, 508 íven jutottak forgalomba.

A társulat irodalmi, szellemi működéséről a pénzügyre áttérve, a kiosztott jelentés szerint a társulat bevétele a mult évben 92.591 frt 19 kr volt, — kiadása 90.731 frt 87 kr. Tárká-

nyi Béla alelnökségének 12 éves tartama alatt a társulat bevétele meghaladta az egy millió frtot, számszerint 1.000.222 frt 62 krra rugván, — kiadása megközelítette az egy milliót, a szám 983.097 frt 65 krt tüntetvén elő. A társulat tőkepénzeinek összege a múlt év végeig 80.346 frtra emelkedett. Ezután következtek a többi számadatok.

c) A program következő pontja szerint

Dr. Kerékgyártó Árpád egyetemi tanár felolvasta a jelentést »Magyarországon a kereszténység első korszakát« tárgyozó pályázatról, melyre Tárkányi Béla alelnök harmadéve 100 drb aranyat tűzött ki. A három bíráló összhangzó véleménye szerint a IV. számú »Plus afferunt utilitatis stb. Card. Bona« jeligéjű munka érdemesítettvén a pályadíjra, szerzőjeül a bibornok-prímás által felbontott levélkéből Dr. Balics Lajos hittudor, a győri nagyobb papnövelde tanulmányi felügyelője tünt elő, kinek a 100 aranyos pályadíj kiadatni rendeltetett. Tárkányi Béla alelnök a fölolvastott bírálatból látván, hogy a többi pályaművekben is vannak figyelemre méltó részletek, különösen, melyek a sz. István koronáztatását megelőző korra bővebben kiterjeszkednek, második pályadíj 25 db aranyat ajánlott az érdemesítendő mű megjutalmazására. A közgyűlés köszönettel fogadván az ajánlatot, a pályakérdés eldöntésére s a 25 aranyos díj odaítélésére a legközelebbi választmányi ülést hatalmazta föl. Tárkányi Béla az általa pártolásba vett magyar egyháztörténelmi mű folytatásul most ismét 100 drb. aranyat tűzött ki e kérdésre: »A dassék elő művelt nagy közönségünk számára — újabb kútfői alapfő vizsgálatok nyomán — a kereszténység története Magyarországon szent László király halálától az árpád-házi királyok kihaltáig.« Mire a határidőt és föltételeket a legközelebb tartandó választmányi ülés fogja megállapítani.

A közgyűlés nagy lelkesedéssel fogadta az alelnök nemes ajánlatát. ... S mivel alelnökségének második hatévi cyclusa letelvén, az alapszabályok 5. §. szerint kötelességszerűen bejelentette lemondását: a bibornok hg-prímás meleg szavakkal fölhitva, hogy válalja el továbbra is az alelnöki teendőket; mit a közgyűlés helyeslése követvén, Tárkányi Béla a Szent-István-Társulat alelnökeül továbbra is megválasztott, s megköszömvén az iránta most már harmad ízben nyilvánuló bizalmat, ebben legfényesebb jutalmát látja egyház-irodalmi működésének.

Olvastatott a számvizsgáló bizottság jelentése, melynek alapján Novákovics János pénztárnoknak az 1883. évi számadásokra nézve a fölmentvény kiadatni rendeltetett. A közgyűlés az érdeműs pénztárnok urnak évek hosszú során át folytatott buzgó és önzetlen fáradozásaiért köszönetet mondott. A számvizsgáló bizottság tagjai újból megválasztottak.

Az 1884. évre előirányzott s a választmány által bemutatott költségvetés, mely a tagok között nyomtatásban kiosztatott, felolvasottnak tekintetett s egyhangulag elfogadtván, a folyó 1884. évre a bevétel 85.485 frt 32 krrban, a kiadás 84.294 forintban lett megállapítva.

A társulati pénztár állapotáról szóló jelentés, mely a tagok között nyomtatásban szintén kiosztatott, felolvasottnak tekintetett s tudomásul vétetett.

Az igazgató választmány újból megerősített s a hiányzó helyébe új tagokul megválasztottak: Dr. Aschenbrier Antal egyetemi tanár, dr. Corzan Avendano Gábor kir. főgymn. igazgató, ifj. gróf Eszterházy Miklós, Haydin Károly budapesti ügyvéd, Mendl István budapesti gyáros, Rimely Antal

kir. táblai bíró, Schiffer Ferenc a fővárosi kath. képezdék és a kath. elemi iskolák érseki igazgatója, Somoskeői Antal curiai bíró, Tillmann Lajos pénzügyminiszteriumi titkár, Venczell Antal közp. papnöveldei aligazgató, dr. Wolafka Nándor tanulmányi felügyelő a közp. papnöveldeben, Zierer Károly tabáni plébános.

Dr. Tárkányi Béla alelnök jelentette, miszerint Miehli Jakab székesfehérvári kanonok országos képviselő a társulat alapítótagjává lett.

A közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére Barta Béla és Cselka Nándor tagok kérték föl. Gróf Károlyi Sándor elnök kérte a bibornok herceg-prímást, hogy mint minden évben, úgy ez alkalommal is a közgyűlésből a társulat hódolatát és rendíthetlen hűségét a pápa ő Szentségének tolmácsolnia s a társulat működésére apostoli áldását kérni méltóztassék, mit a bibornok ő eminenciája a legnagyobb készséggel teljesíteni ígérvén, gróf Károlyi köszönetet mondott ő eminenciájának a közgyűlés tapintatos és bölcs vezetéseért, kérve őt, hogy a közgyűlés tagjait főpásztori áldásában részesítse. Mire a biboros főpásztor megáldván a jelen voltakat, a közgyűlés lelkes éljenzése között távozott a teremből.

Gyári jelentés.

Alulírott amerikai gyár, melynek kitűnő gyártmányai s eredeti Singer-féle varrógépei Magyarországon minden nevezetesebb városban eladatnak, nehogy a közönség jóhiszeműsége kijátszassék, részint a közönség, részint pedig a gyár érdekében kötelességének ismeri azon külső megismertető jeleket felsorolni, melyek által a gyártmányok Németországban vagy Bécsben készült varrógépektől megkülönböztethetők.

1. Minden eredeti Singer-féle varrógép aranyozott betűkkel teljes czégjelket visel: »The Singer Manufacturing Co.« — míg az utánzott varrógépek karján rendszerint ilyenféle irás áll: »New Singer Machine.«

2. Minden eredeti Singer-féle varrógép a kar oldalán aranyozott kereskedelmi bélyegzet visel a következő felirattal: »The Singer Mfg. Co. N.-Y.« és »Trademark«, míg a hamisított Singer-féle gépeknél rendszerint, hogy a közönség annál bizonyosabban felrevezetessék, hasonlóképen, különféle felirattal egy sarga kereskedelmi bélyeg látható, de legsűrűbben e szó található rajta »System«, mely az apró betűk miatt alig olvasható.

Azon tisztelendő urak, kik hajlandók közreműködésük által székelyök ipartevőkénységét emelni, és kevesebb vagyonos egyéneknek (családok vagy iparosok számára) részletfizetés mellett egy jó varrógép beszerzésére segédkezet nyújtani, tisztelettel kérem, miszerint becses czímeket az alulírt budapesti czéggel tudatni sziveskedjenek; hogy az ajánlathoz szükséges arjegyzekek és egyéb nyomtatványok ingyen és bérmentve való elküldése eszközöltessek.

The Singer Manufacturing

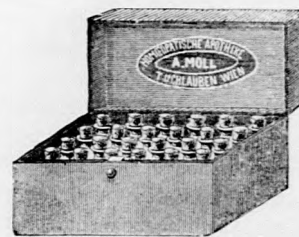
New-York, Union-Square 31.

Magyarországi főraktár: Budapest, (Váci-utca.)

(9-10.)

HIRDETÉSEK.

Hasonszenvi házi gyógyszertár

24 hasonszenvi
gyógyszerrel

ára 8 frt.

Utastás ehhez: a
hasonszenvi há-
zi orvos, dr. J.
Patzaktól,

ára kötve 60 kr.

Szállítás postautánvét mellett

MOLL A.

gyógyszerész és cs k udv. szállító. Bécs I
Tuchlauben Nro 2

Kimerítő képes arjegyzekek hasonszenvi gyógyszerekről, házi
gyógyszertárakról s az idevágó irodalom, kívánatra ingyen és
(5-5) bérmentve áll rendelkezésre. 81

ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

I. TŰZ-, SZÁLLITMÁNY- ÉS JÉGBIZTOSÍTÁSI ÜZLET. BEVÉTELEK. VAGYON.

Table with 10 columns: Description, Ft, Kt, Ft, Kt, Ft, Kt, Ft, Kt, Ft, Kt. Includes sections for I. Tűzbiztosítás, II. Szállítmány-biztosítás, III. Jégbiztosítás, and 1883. évi nyeresemény.

II. ÉLETBIZTOSÍTÁSI ÜZLET. BEVÉTELEK. VAGYON.

Table with 10 columns: Description, Ft, Kt, Ft, Kt, Ft, Kt, Ft, Kt, Ft, Kt. Includes sections for I. Életpapírok, II. Életpapírok, III. Életpapírok, and 1883. évi nyeresemény.

KIADÁSOK. Huszonhatodik évi zárszámla 1883. január 1-től december 31-ig.

Table with 10 columns: Description, Ft, Kt, Ft, Kt, Ft, Kt, Ft, Kt, Ft, Kt. Includes sections for I. Tűzbiztosítás, II. Szállítmány-biztosítás, III. Jégbiztosítás, and 1883. évi nyeresemény.

III. ÉLETBIZTOSÍTÁSI ÜZLET. KIADÁSOK.

Table with 10 columns: Description, Ft, Kt, Ft, Kt, Ft, Kt, Ft, Kt, Ft, Kt. Includes sections for I. Életpapírok, II. Életpapírok, III. Életpapírok, and 1883. évi nyeresemény.

TEHER. Részevényalapítók: teljesben bejár... 1883. évi nyeresemény... Jenev Lajos, a közp. könyvezés főnöke.

TEHER. Életpapírok... 1883. évi nyeresemény... Pecz Vilmos, a fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván...

